

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції

**“ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ У СВІТОВИЙ ОСВІТНІЙ
ПРОСТІР”**

21-22 травня 2009 року

Тернопіль
ТДМУ
“Укрмедкнига”
2009

УДК 614.253.52(07.07)

Відповідальний за випуск: проф. Мисула І.Р.

Проблеми інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір/ Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції. – Тернопіль : ТДМУ, 2009. – 314 с.

товки, кінцевий рівень знань, ситуаційні завдання, еталонні відповіді, пояснення правильної відповіді. Ситуаційні завдання підвищують інтерес до навчання, їх рішення вимагає достатньо якісної теоретичної підготовки, вимагають працювати з додатковою навчально-методичною літературою. Контроль засвоєння матеріалу за даними методичних рекомендацій проводиться на практичних заняттях і під час модульного контролю.

Важливим моментом підвищення якості самостійної роботи є використання навчально-контролюючих програм, які відпрацьовуються у 22 комп'ютерних класах університету в позааудиторний час. Систематичний контроль рівня самостійної роботи формує у студентів такі якості, як здібність до самоконтролю та самодисципліни та набуття знань і, зрештою, визначає резерви для підвищення успішності.

Певну роль і інтенсифікуючий вплив на загальну мотивацію оволодіння знаннями з предмета, що вивчається, є робота в студентському науковому гуртку. Аналіз успішності по кафедрах показує, що, беручи участь в роботі гуртка, студент може самостійно працювати, більш глибоко вивчити окремі проблеми навчальної дисципліни. Проведення дослідницької роботи вимагає глибокого знання наукової літератури, набуваються навички в проведенні експерименту, виконанні електрофізіологічних, біохімічних, гістологічних, гісто-імуно-хімічних досліджень, що не тільки підвищує знання і вміння студента, але і підвищує його самооцінку. Особливої пошани серед кафедр, що працюють в умовах КМСОНП, заслуговує робота наукових гуртків кафедр біофізики, анатомії людини, патологічної фізіології, де студенти плідно працюють над науковими проблемами, підвищуючи свій інтелектуальний рівень.

Висновок. Самостійна робота студентів є формою активного навчання і науково-практичного пізнання, формує у студентів самодисципліну, навички дослідницької діяльності, здібність до самоосвіти, науково-дослідної роботи і, в кінцевому результаті, відіграє важливу роль в підвищенні успішності. Урізноманітнення форм самостійної роботи з застосуванням новітніх технологій та систематичним контролем за її перебігом є дійовими факторами підвищення якості підготовки студентів.

Література

1. Волосовець О. Л. Забезпечення якості вищої медичної освіти - нагальна вимога часу. Матеріали наради проректорів з навч. роботи ВМ(Ф)НЗ ІV рівня акредитації МОЗ України. - К.: НМУ ім. О. О. Богомольця, 2007. - С. 9-15.
2. Медична освіта в Україні. Ю. В. Поляченко, В. І. Передерій, О. П. Волосовець, В. Ф. Москаленко - К.: Книга плюс, 2005. - 383 с.
3. Хаврина О. П., Фарташук Н. В. Організація самостійної роботи студентів в умовах Болонської угоди // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. - Тернопіль: ТДМУ, 2007. - С. 208-209.

УДК 378. 661. 146. 001. 76: 005

Нерянов Ю. М., Компанієць В. М.

ПЛЮСИ ЧИ НЕДОЛІКИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ?

Запорізький державний медичний університет

У статті проведено аналіз показників успішності студентів, які навчаються за КМСОНП та традиційною системою. Навчання за КМСОНП потребує певного періоду адаптації до нових умов засвоєння навчального матеріалу. Значно зменшилась кількість студентів, які навчаються відмінно.

В статті проведено аналіз показателів успеваемости студентів, которые учатся за КМСОУП и традиционной системой. Учеба за КМСОНП нуждается в определенном периоде адаптации к новым условиям усвоения учебного материала. Значительно уменьшилось количество студентов, которые учатся отлично.

The analysis of indexes of progress of students which study for CMSOEP and traditional system is conducted. Studies for CMSOEP need certain period of adaptation to the new terms of mastering of educational material. The amount of students which study fine diminished considerably.

Ключові слова: успішність навчання, КМСОНП, показники успішності.

Ключевые слова: успеваемость обучения, КМСОУП, показатели успеваемости.

Key words: progress of teaching, CMSOEP (credit-module system of organization of educational process), indexes of progress.

Оцінювання - це один із завершальних етапів навчальної діяльності студента та визначення успішності навчання. Процедура та методика оцінювання суттєво впливають на остаточні результати, на можливість аналізу і статистичну достовірність оцінок. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають включати контроль теоретичної та практичної підготовки. При оцінюванні засвоєння дисципліни в цілому необхідно надавати перевагу стандартизованим методам: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, наближених до реальних.

За змістом необхідно оцінювати рівень сформованої вмін та навичок, що визначені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці та відображені навчальною програмою відповідної навчальної дисципліни.

Одним з положень КМСОНП є відсутність у графіку навчального процесу екзаменаційних сесій, оскільки здійснюється контроль засвоєння студентом кожного модуля навчальної дисципліни, а також застосування шкали оцінювання ECTS, яка є

рейтинговою і на сьогодні лише частково пов'язана з прийнятою в Україні системою оцінювання знань, вмінь та навичок студента.

Метою нашої роботи було порівняння показників успішності студентів, які навчаються за КМСОНП (навчальний план 2005 р.), та тих студентів, які закінчують навчання за навчальним планом 2002 р.

Порівнювались такі показники успішності відповідних 1-4 курсів: абсолютна та якісна успішність, середній бал, кількість студентів, які по закінчених дисциплінах отримали оцінки "відмінно" та таких, які навчаються тільки "задовільно".

Стосовно абсолютної успішності на всіх курсах серед студентів обох категорій можна відмітити, що вона суттєво не відрізняється і коливається в межах 86 - 92 %, але все ж максимальні показники показали студенти 2 та 4 курсів, які навчаються за КМСОНП (98, 6 і 94 % відповідно). Звертає на себе увагу той факт, що якісна успішність в середньому в обох категоріях студентів була майже однаковою на всіх курсах (в межах 47 - 52 %), за винятком 1 курсу. Так, якщо студенти набору 2004 р. мали свого часу якість успішності 47, 35 %, то студенти, які вперше почали навчатися за КМСОНП, показали якість успішності лише близько 30 %. Це може свідчити про недостатню адаптованість контингенту осіб, які вступають до університету, до нових умов навчання та їх неготовності до напруженої щоденної праці, як це передбачено умовами КМСОНП. Цей висновок підтверджується й тим, що в подальшому якість навчання близька за показниками між обома категоріями студентів.

Середній бал на всіх курсах, як серед студентів, що навчаються за КМСОНП, так і серед студентів, які в поточному році закінчують університет, практично не відрізняється і відповідно не може бути репрезентативним показником.

Цікавим і не зовсім приємним фактом є те, що за умов введення КМСОНП значно зменшилась кількість студентів, які навчаються відмінно. Так, якщо за традиційною системою їх кількість становила в середньому на різних курсах від 5, 7 % до 13, 9 %, то в умовах, коли кількість закінчених дисциплін загалом значно зросла (і немає сесій), цей показник зменшився майже вдвічі і коливався від 0, 65 % на 1 курсі до максимуму у 5, 14 %, коли було тільки 2 закінчених дисципліни. В той же час, кількість "посередніх" студентів суттєво не відрізняється і коливалась серед обох категорій в межах 2, 5 - 9 %.

Таким чином, говорити категорично про переваги КМСОНП неможливо. Остаточні висновки можна буде зробити після проведення державної атестації випускників через два роки.

Орел Ю. М., Боднар Я. Я., Андрійчук О. В., Волошин О. В., Головата Т. К., Дацко Т. В., Сельський П. Р., Фурдела М. Я.
**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ВИВЧЕННІ ПАТОМОРФОЛОГІЇ
В АСПЕКТІ АДАПТАЦІЇ ДО ВИМОГ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ**

Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Болонський процес (БП) - це комплекс європейських реформ, спрямованих на створення спільної Зони європейської вищої освіти до 2010 року. БП, у якому на даний час задіяні 45 країн у співпраці з численними міжнародними організаціями, включаючи і Раду Європи, офіційно розпочався у 1999 році з підписання Болонської декларації.

Реалізація положень БП передбачає прийняття загальної системи порівнюваних вчених ступенів, запровадження в усіх країнах двох циклів навчання (студентський - не менше трьох років, післядипломний - не менше двох років), введення системи кредитів ECTS, сприяння європейському співробітництву щодо забезпечення якості освіти, розробка критеріїв та методів оцінки її якісного рівня, усунення перешкод на шляху мобільності студентів та викладачів тощо.

На кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом та судової медицини в рамках адаптації навчального процесу до вимог БП впроваджено, зокрема, кредитно-модульну систему організації навчання, а також методику "єдиного дня". Згідно з останньою методикою навчальний день у студентів триває з 9. 00 до 15. 00. Цей часовий проміжок включає заняття тривалістю 6 академічних годин та самостійну роботу, на яку відводиться 1 академічна година. Таким чином робочий день є чітко регламентованим і логічно структурованим. Кожне заняття фрагментоване на кілька частин. З 9. 00 до 11. 15 (3 академічні години) триває практична частина, під час якої студенти за допомогою мікроскопів та комп'ютерної відеосистеми вивчають патогістологічні препарати та замальовують їх в альбомі для практичної роботи, працюють з макропрепаратами в кафедральному музеї, а також можуть бути присутніми на секційних дослідженнях померлих у прозектурах обласного патолого-анатомічного бюро. З 11. 15 до 11. 45 передбачена перерва. Для семінарського обговорення теми заняття відводиться 2 академічні години - з 11. 45 до 13. 15. В цей час викладач обговорює із студентами результати, отримані ними під час практичної частини, проводить семінар, заслуховування рефератів та тематичних доповідей тощо. Академічна година з 13. 15 до 14. 00 присвячена самостійному опрацюванню студентами матеріалу заняття. Підсумком робочого дня є тестовий контроль знань (1 академічна година).

Отже, "система єдиного" дня передбачає акцент на самостійну, творчу роботу студентів з метою розвитку пізнавально-осмислюючих навичок та вміння їх застосовувати. Дійсно, майбутній спеціаліст, вивчаючи предмет, не через суб'єктивну призму викладача, а самостійно, набагато краще засвоїть його, сформувавши власну позицію щодо опрацьованого матеріалу.

<i>Костенко В. О., Костенко А. Г., Міценко А. В., Глебова Л. Ю., Денисенко С. В., Луценко Б. О., Назаренко С. М., Савельєва О. В., Щиров О. В.</i>	
ПРОБЛЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З ПАТОФІЗІОЛОГІЇ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЗА УМОВ ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ	95
<i>Котляренко Л. Т., Бігуняк Т. В., Рибіцька Л. Н., Недошитко Х. Ю., Привроцька І. Б., Тусик О. Т., Коваль О. С.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ	97
<i>Кравцова Ю. О.</i>	
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ	98
<i>Кресюн В. Й., Бажора Ю. І., Гончарук С. Ф.</i>	
ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИТЕРІЇВ ЗАГАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОЇ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КМСОНП.....	100
<i>Кучеренко Л. І., Портна О. О., Моряк З. Б., Морозова О. О., Розульченко Г. К.</i>	
ВИКЛАДАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ХІМІЇ ЗГІДНО З ВИМОГАМИ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	101
<i>Макар Б. Г., Кривецький В. В.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ.....	101
<i>Мардашко О. О., Степанов Г. Ф., Сторчило О. В., Кузьміна А. В.</i>	
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ ХІМІЇ ОДЕСЬКОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	102
<i>Марценюк В. П., Кравець Н. О., Климук Н. Я., Меленчук І. Б., Дем'янова Т. М.</i>	
ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ	103
<i>Мельник Н. О., Прокура К. В.</i>	
ІНТЕГРАЦІЯ “ГІСТОЛОГІЇ, ЦИТОЛОГІЇ, ЕМБРІОЛОГІЇ” З ІНШИМИ КЛІНІЧНИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ НА СТАРШИХ КУРСАХ МЕДИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ	103
<i>Нерянов Ю. М., Беленічев І. Ф., Компанієць В. М., Павлов С. В.</i>	
РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ НА КАФЕДРАХ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ НА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНУ СИСТЕМУ	105
<i>Нерянов Ю. М., Компанієць В. М.</i>	
ПЛЮСИ ЧИ НЕДОЛІКИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ?	106
<i>Орел Ю. М., Боднар Я. Я., Андрійчук О. В., Волошин О. В., Головата Т. К., Дацко Т. В., Сельський П. Р., Фурдела М. Я.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ПРИ ВИВЧЕННІ ПАТОМОРФОЛОГІЇ В АСПЕКТІ АДАПТАЦІЇ ДО ВИМОГ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	107
<i>Пашко К. О., Кацуба М. О., Кондратюк В. А., Крицька Г. А., Козак Д. В., Лотоцька О. В., Сопель О. М., Смачило О. М., Зятковська О. Я., Флекей Н. В.</i>	
РОЗВИТОК СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ.....	108
<i>Пашко К. О., Кацуба М. О., Максимова В. В.</i>	
ПРО СТВОРЕННЯ СПІЛЬНОЇ БАЗИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВСІХ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ.....	109
<i>Ю. Ф. Педанов, А. І. Гоженко, Р. Ф. Макулькін</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ ВИКЛАДАННЯ МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ЯК ПІДГОТОВКА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ НА ТЕОРЕТИЧНИХ КАФЕДРАХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ІІІ-ІІІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ	111
<i>Перцев Д. П., Дмитрієнко К. В.</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТУ «ШКОЛА МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА» ЯК СПОСОБУ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	112
<i>Пішак В. П., Черновська Н. В., Захарчук О. І., Степанчук В. В.</i>	
ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСАД КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ	114